

Kieliasiaain neuvottelukunnan hallitusohjelmatavoitteet 2019–2023

Suomen monikielisyys on lähtökohta ja voimavara, jota hyödynnetään. Samalla tunnemme ylpeyttä kansalliskielistämme ja kotoperäisistä¹ kielistämme.

Suomelle kielipoliittinen ohjelma

Suomen ensimmäinen kielistrategia, kansalliskielistrategia, on vuodelta 2012. Tämän jälkeen Suomen kielioloissa on tapahtunut paljon muutoksia. Missään asiakirjassa ei myöskään tarkastella kootusti kaikkia kielipolitiikan osa-alueita. Suomelle tulisi hyväksyä kielipoliittinen ohjelma, joka pitää sisällään uudistetun kansalliskielistrategian ja joka ottaa kantaa Suomessa käytettyjen kotoperäisten kielten edistämiseen ja siihen, miten myös muuta kielivarianttia hyödynnetään. Tarvitsemme sekä jäsenneilyä tulevaisuuskeskustelua kielipolitiikasta, että konkreettisia toimenpiteitä kielellisten oikeuksien toteutumisen tukemiseksi, huomioiden myös digitalisoituvan toimintaympäristön.

Lainvalmistelussa otetaan kielelliset oikeudet huomioon heti alkuvaiheessa ja tehdään laadukkaat kielivaikutusten arvioinnit

Kielellisten oikeuksien toteutumista on vahvistettava tulevan hallituksen hankkeissa. Hallinnollisia uudistuksia valmistellessaan hallituksen tulee varmistaa, että kielellisten oikeuksien toteutuminen turvataan sekä lainsäädännössä että rahoituksessa. Kielelliset vaikutukset tulee arvioida systemaattisesti kaikissa julkishallinnon uudistuksissa.

Hallituksen tulee kuulla kieliryhmiä niin uudistuksiin liittyen kuin muutenkin säännönmukaisesti.

Viittomakieliset ovat ryhmä, johon tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota lainvalmistelussa. Kyse on sekä tulkkipalveluista että viittomakielisten palveluiden palveluketjuista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen toimeenpanossa ja jatkovalmistelussa parannetaan kielellisten oikeuksien käytännön toteutumista

Uusi hallitus tulee ottamaan kantaa moneen tärkeään sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvään uudistukseen. Ihmiset kokevat oman kielen käytön sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa erityisen tärkeäksi. Kielellisten oikeuksien toteutuminen on myös edellytys muiden oikeuksien toteutumiselle. Tästä syystä tulevissa uudistuksissa päämääränä pitää olla lainsäädäntö, joka parantaa kielellisten oikeuksien käytännön toteutumista.

Kansainvälistyminen ei saa johtaa siihen, että kansalliskielten käyttö ja opetus vähenevät eri kouluasteilla. Kotoperäisiä kieliä

¹ Kotoperäisillä kielillä tarkoitetaan tässä yhteydessä suomea, ruotsia, saamen kieliä, romanikieltä, suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä sekä karjalankieltä.

tuetaan omakielisen opetuksen ja koulumateriaalin tarjonnan lisäämisen kautta.

Kansalliskielten käyttö on elävää monikielisyyttä.

Oppimateriaalia on tuotettava nykyistä enemmän romanin, saamen ja karjalan kielellä, sekä viittomakielellä. Myös ruotsinkielistä koulua käyvillä tai varhaiskasvatusta saavilla vieraskielisillä on oikeus riittävään ruotsi toisena kielenä oppimateriaaliin. On myös huolehdittava, että ammattitaitoisia opettajia on riittävästi. Kyse on viime kädessä lasten yhdenvertaisesta kohtelusta.

Saamen kieliä pitää voida opiskella koko Suomessa. Saamen kielten käyttöä ja elvytystä on tuettava huolehtimalla siitä, että sekä saamenkieliset että saamen kielistä kiinnostuneet voivat opiskella saamea. Tämä voidaan tehdä hyödyntämällä etäopetusta. Elävä saamenkielisyys edellyttää riittäviä varoja saamen kielten opetukseen.

Kuurona syntyneille ja viittomakielisten lapsille on taattava oikeus viittomakielen opetukseen. Sisäkorvaistute ei kaikilla korvaa tarvetta oppia viittomakieltä. Lisäksi viittomakieli on monen lapsen äidinkieli ja samalla tavalla kuin muutkin kielet, portti muiden kielten oppimiseen.

Julkisissa palveluissa otetaan huomioon kielelliset oikeudet

Saamenkielisillä tulisi olla samat mahdollisuudet asioida saameksi saamelaisten kotiseutualueella, kuin suomen- ja ruotsinkielisillä on kaksikielisissä kunnissa. Samalla on muistettava, että kotiseutualueen ulkopuolella asuu 65 % saamelaisista. Heille tulisi järjestää mahdollisuus saada saamenkielisiä palveluja joko keskitetysti tai etäyhteyden kautta.

Myös ruotsinkielisten palveluiden käytännön toteutumisesta on huolehdittava.

Kieli-ilmapiiiriä parannetaan ja suvaitsevaisuutta kieliryhmiä kohtaan korostetaan

Hallituksen on irtisanouduttava selkeästi kaikenlaisesta vihapuheesta ja kohdennettava

riittävästi voimavaroja ennaltaehkäisevään ja hyvää kieli-ilmapiiiriä rakentavaan toimintaan.

Opetuksessa on tuotava paremmin esiin kieliryhmämme ja niiden nykytila sekä Suomen kielellinen monimuotoisuus. Tietoisuuden lisääminen kieliryhmistä on yksi keino parantaa heikentyneitä kieli-ilmapiiiriä. Neuvottelukunta pitää tärkeänä myös sitä, että oppimateriaalit antavat kielistä ja kieliryhmistä sekä alkuperäiskansoista ajantasaista ja monipuolista tietoa.

Suomi toivottaa tervetulleiksi kaikki kielet, ja kaikilla kieliryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään. Yhteiskunnan monikielisyys on lähtökohta, yksilöiden monikielisyys voimavara. Suomessa olevaa kielivarantoa hyödynnetään tietoisesti.

Kieliä ei aseteta vastakkain. Hyödynnämme pitkää kokemustamme useamman kielen rinnakkaiselosta. Englannin kieltä käytetään suunnitelmallisemmin unohtamatta sitä, ettei se palvele kaikkia. Tuemme kaikkien mahdollisuutta oppia omaa äidinkieltään ja siten ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan.